

RETRATO

I

La Societat ofereix entre 'ls diferents mémbres que la componen, los més oposats tipos; verdaderas antítesis que tot y donantse colps de puny entre si, forman aqueix conjunt admirable y armónich en lo qual vim. Per aixó hi ha tanta diversitat de parers y tanta varietat d' escolas, las quals, cada una á llur manera, los descriu y los estudia.

Però ara no es aquest mon objecte; ciò es, no 'm proposo escriure sobre aqueixa qüestió. Senzill observador del cor humá, me plau conéixerl' y esbrinar sos secrets á estonas perdudas; y com aficionat colleccionador d' objectes, sian los que's vulgan, se deté á contemplar l' original exemplar qu' ha descubert ú obtingut sense pensarho, aixís jo ara ho faig ab lo senyor Isidro, un amich meu en que fins avuy no havia parat esment.

II

Quan passéu per lo carrer de... vos cridarán la atenció unas portas foranas pintadas de vermell molt viu ab las corresponents vidrieras damunt de las quals hi veureré una tarja enxarolada en la que ab lletres blanques y grossas hi ha escrita la paraula espanyola de «Lote-

LA RENAIXENSA.—Any XVII.

25

rias». Y com si aquest mot no fós prou reclam, encara que no sigau aficionats á la rifa (¡Déu vos ne deslliuri!) vos tentarán, potser, uns enfilays de bitllets penjats darrera 'ls vidres del aparador, resguardats aquells ab una trenada malla de fil-ferro: empenyéu la sempre ajustada vidriera y entréu adins de la botiga, petita y esquifida pera 'l tráfech que en ella hi há; y sols pera curiossejar, y porque fet una vegada á la vida no arruina á ningú, compréu una fracció de bitllet, abonant, ademés del impòrt corresponent, lo cost del talonet qu' ha d' acrediratar vostra participació en la sórt, si aquesta vingués á afavorirvos. D' aquest modo, podréu coneixer al senyor Isidro, y entaular-li conversa, ab la qual, de segur, passaréu millor estona que anant, los diumenges á la tarde al Tivoli gastant dos ralets ó á altres teatres hont se representan aparatosas insubstancialitats ó rumbosos barbarismes, qu' enlluernan los ulls, búydan lo cap y despertan los sentits.

III

De primer embit, lo pendréu per un militar retirat; per un d' aqueixos homens valents y pundonorosos que per havérloshi mancat un bon costat ó prou travessura pera arriuar á capitans-generals ó á grans créus, se deuenen acontentar ab un humil empleo d' estanquer ó de lotero ó cosa aixis, pera no morirse de fám, mentrens d' altres á n' ell's inferiors baix tots conceptes s' encaramellan escalas amunt del escalafó. Peró, en sa vida ha arrossegat sabre, ni ha mostrat galons, ni ha tingut números á sas órdres per més qu' en quant á valent y á home d' honor podria á molts d' aquells donárlosne nou á acabar á déu. Y la veritat es que tot li comunica al senyor Isidro semblant aspecte: son bigoti abundós, sa llarga perilla, sos ulls petits y bondadosos, sa estatura alta y primatxona, sa cara un poch beguda, ben afeytada, morena en son conjunt y rosada en las galtas; sas ulleras d' or, apretadas á la vista, sa americana d' orleans, sempre descordada fins al mitj del hivern, deixant véure la blanca petxera de sa camisa, enmidonada de fresh, sense coll y sense corbata, son mateix casquet, de seda negra, rodó y engalonat ab cinta de tres dits d' ample; tot absolutament lo fa aparéixer un arreconat servidor de la pàtria (no catalana) redubit al extrém de un dels tants menja-pans del Estat ó classes passivas.

Es més vell de lo que sembla; peró ab tot y aixó, un no s' equivoqua incloventlo en aqueixa época de la vida en la qual lo cor se

despedeix tristament de la derrarena celistica dels bons anys pera rébre tal volta alegre, tal volta indiferent, la primera bravada de la tomba. Lo temps no ha transcorregut benigne per son cap, puig li ha anat arrancant la mota de negres cavells qu' abans l' adornavan, escampantli ademés ab relativa abundó péls blancks en son bigoti y perilla. En cambi, no ha modificat son carácter, conjunt de bondat y d' ignorància, comunicatiu y servicial y tan confiat, qu' un bordegás mal intencionat l' enganyaria: del senyor Isidro, per aquest motiu y malgrat á sa amarga experiència de las cosas del mon, se pot dir allò de que es pecat ferli mal, puig guarda fins sens' ell pensarsho envers als homens la ingénua y senzilla confiansa d' una criatura. Quan enrahona, ho fa poch á poch y com si medités las paraulas pera que iscan de sos llavis en llur verdadera significació, es enemich de las de doble sentit y may diu lo que en realitat no pensa: aixó l' obliga á repetir algunas espressions, y al ferho, las acompaña ab un típic é invariable *jus-tament!*

IV

Ma amistat ab ell es molt antiga, però n' obstant y aixó y de que m' coneix de petit, res sabia de sa vida intima: per altra banda, may m' havia ocorregut ni passat pe' l' magí que 'l *lotero* amich pogués tindre en lo decurs de sos anys fets prou importants ó curiosos, capassos d' interessarme. Fill del poble, sa historia no debia, á mon entendre, ser altra que la de tants d' eixos obscurs y honrats fills del trevall que ab pena y dolor se guanyan lo pá de cada dia; d' aqueixos que fan la viu-viu méntres tenen salut y feyna ab la expectativa de morir en un Sant Hospital ó arreserats sòts la benehida ombra de las alas d' aqueixos àngels que 'l mon coneix per las Germanetas dels Pobres. Però m' equivocava de mitj á mitj; lo Sr. Isidro es un home excepcional; es casi una demostració vivent d' aquell aforisme de que poguer es voler.

Era un dia festiu y com á tal, desenfeynat pera mi; aixís es que res me menava prëssa. Cabalment venia de passeig y passant per devant de la *Loteria* vaig entrar á saludarlo pera matar, conversant ab ell, agradablement la estona.

—¿També trevalla ayuy, Senyor Isidro? miri que 'l seu Sant no 'l voldrá al cel! —li vaig dir al véurel encaparrat fent nombres y més nombres en una llibreta.

—Próu que m' hi voldrá — me respongué allargantme sa mà ab la qual vaig encaixar afectuosament, y després de mil cumpliments y de preguntarme per ma salut etc. etc. y d' haverme ofert un assiento á son costat, prossegui alegrament: — donchs tornanthy, m' hi ha de volguer de tots modos, puig sinó ¿de que m' hauria valgut l' haver sufert de mil maneras en aquest mon? —

— ¿Ha patit molt, doncas? ...

— ¿Qué si he patit...?; no vulga sapiguerho: Deu l' en guard' á vosté d' una quarta part. — Y posantse sério, com si anés reflexionant ó recordant épocas dolorosas, afegeí sonriguent ab amargura: — ho he coneugut tot; misèria, fam, desgracias, viurer enpenyat quinz' anys, no sapigner llegir ni escriure, estar presoner y á punt de fusellarme.

— ¡Y sempre tant alegre, al menys en apariencia! —

— Y en realitat també...; si, i justament! també en realitat, perqué iqué 'n treuria d' amohinarne y de rebotre 'l cap per las parets si al cap de vall, tenint la conciencia tranquila, tot lo d' aquest mon passa y fuig y s' esborra com una sombra passaljera? —

— Es cert; però ¿qui ó com se logra aixó, Senyor Isidro? —

— N' hi ha próu ab volguerho. —

— La voluntat pot molt, en veritat; més... —

— ¿Que si pot? — m' interrumpé ab vivesa, prosseguint — jo crech qu' al home li es fácil conseguirho tot, quan s' ho proposa; no li citare exemplés, puig no soch home de lletras, però li contaré pera convéncerl'..., aixó es, pera demostrarli ma afirmació, com aprengui jo á llegar y escriure. —

Y caragolant jo un cigarret y polsant ell pera coordinar sàs ideas, després d' un curt compàs d' espera, quedàrem disposats, l' un, á escutar, y l' altre, á enrahonar.

V

— Tenia ja vinticinch anys fets — comensá dihent lo Senyor Isidro — era casat, y pare, qu' encara es mes. No havia pogut anar may á estudi, ni m' havia capigut tan sols la sort de trobar qui m' ensenyés á fer la O ab un gó. Cada dia 'm convencia més y més de quant poch val y quant poca cosa es un home ignorant, y aixó, tot y no essent culpa meva, m' avergonyia ensemeps que m' humillava. Al fi vaig resoldrem á eixir d' aqueix estat de degradació moral, d' aqueixa

ceguera del esperit y vaig fer propòsit d' apéndre per mi sol. Determinarme á ferho y comprar un narro, va ser tot igual, y al entornárem' cap á casa duguentho ben amagat en l' infern de ma americana, apretantlo suament ab lo brás, temerós de pédrerl' y afanyós de robarli los secrets que pera mí guardava en sas reduhidas páginas, me vaig dir ;avant! pera encoratjarme. Los primers dias,... m' equivoco ijustament! los primers mesos, foren crudels pera mí; las dificultats ab que lluytava, eran insuperables; sabia, perqué sí, que hi havia vocals y consonants, però ignorava quinas eran las unas y quinas las altres, y la vergonya de mostrar la espantosa nuhesa de ma intel·ligencia, me privava de preguntarho á ningú; però, com li he dit ja, la voluntat ho domina tot. Quan plegava del trevall, després d' esplayarme fent quatre caricias á las criatures y alguna festa á la muller, agafava las *Abecerolas*, me 'n anava al llit sense sopar pera que 'l cap, lliure del afany y pesadés de la digestió, estigués mes aixerivit y esparvillat, me posava á estudiar fins que la són me rendia: llavoras menjava una mossada, apagava 'l gresol ó 'l llum de caputxa y ;bona nit! me deya á mi mateix, afeginthi *Se continuará*, com aqueixas novelas que surten per entregas. Y aixís ho feya realment, sense que ni penas, ni malalties, ni 'l mancarme 'l pá molta vegadas pera ma familia, ni tota mena de contra-temps, ni res del món fos obstacle pera que jo bregués cada nit pera deslliurarme del mes terrible dels jous, de la esclavitut de la ignorancia. Pero al fi y ab la ajuda de Deu, vaig surtir ab la meva: al cap dels tres anys escassos, sabia llegir y escriure, y desde aquella fetxa, vaig créurem' ser home, quan abans, era senzillament un ase!—

JOSEPH MARIA DEL BOSCH GELABERT.

(*Acabarà*).

QUADRETS

Per Sant Joan, Maria,
al Mas Gran qué 'n moviam de tabola:
encara era de dia
que ja deixáyam á la mare sola.

Baixant per la dressera
nos atrapava l' ombrá á Roca-bruna,
y en sent al pont d' Abrera
véyam pels arbres aguaytar la lluna.

Al fons del vall s' oia
lo fluviol del pastor del mas de Gramà;
lo masover venia
de la roureda carregat de rama;

Y 'ls baylets y las ninas
de la gorfa baixávan cap á l' era
trastes vells y feixinas,
y aviat espurnejava la foguera.

Com al Mas Gran del pare
no hem vist cap més Sant Joan, la vida mia...
¡Qué tristes qu' estem ara
al poble tots dos sols en aqueix dia!

La pobreta espigolayre
ja no pot espigolar,
que d' ahí qu' està malalta
á la gorsà del Mas Gran.

Tota la nit en desvari,
tot lo dematí plorant:
quant la tarde n' es vinguda
l' han deixat soleta al Mas.

No te pare ni té mare
ni germanas ni germans
no més té l' escapulari
que sa mare li va dar.

Tot besantlo y rebesantlo
seмbla que li fuig lo mal...
—¡Mare meva, mare meva,
si us tingués al meu costat!

Quan vingué la matinada
la pobreta va finá'.
L' endemá qu' era diumenge
la dugueren á enterrar.

D' ella avuy ja no 's recordan
los que viuhen al Mas Gran...
¡Per la pobre espigolayre
ni una creu tingué 'l fossar!

Quant venia 'l temps del *bou*
¡cóm corriam cada tarde
cap á la vora del mar
per véurer sortir las barcas!

Devant del riu sentint vent,
issavan la vela llarga,
y viravan á parells
mar endins, calant la xarxa.

L' endemá de bon matí,
per véurer com arribavan,
ab las donas dels paners
tornavam cap á la platja.

Devegadas lo Llevant
deixava sentir sas ratxas...
¡Pobres barcas pescadoras
que llavors pel mar anavan!

Lo cel cendrós y tot lliis...
las onas com á montanyas...
¡Qué tristor que feya 'l mar.
en aquellas matinadas!

F. BARTRINA.

RETRATO

VI

Tanta ingenuitat m' encantá, deixantme sorprés lo sapiguer aquesta part íntima de la vida de mon amich; y com me mogués á curiositat lo esbrinarne quelcom més, vaig dirli:

— Realment es, senyor Isidro aixó que m' ha referit, una proba de lo que pót nostra voluntat; pero ¿creu vosté que hi hagi algú capás de dominar lo dolor...? —

— Més encara que la ignorancia — me respongué ab un aplóm tal, que no 'm deixá lloch á duptes, prosseguint desseguida ab la rialleta als llávis — jo soch un home de *poca forsa* y n' obstant, may he deixat d' aconseguir lo que m' he proposat una sola vegada: aixó sí, sempre he tingut per nort lo bé y envers éll he adressat mos passos. Encara més, fins he volgut coneixer lo mal ab totas sas disbauixas y sos horrors, y l' he coneugut en efecte, pera mellor prevàldremen'.

— ¡Ditxós vosté que, seguint la màxima d' un gran filòsoph, ha sapigut conéixers' y dominarse. —

— Tot es volguerho; créguim — me repetí éll ab senzillesa. —

— ¿Fins pera 'l dolor? — li preguntí de nou. —

— Efectivament, en la desgracia... ¡justament! en lo dolor, apren-gui á dominar lo dolor. —

— Però ¿cóm? —

— Una sola reflexió d' un amich meu, m' ensenyá á lograrho — A n' aixó — 'm digué — l' hi has d' acostumar, Isidro. —

— ¿Aquestas solas paraules...? —

LA RENAIXENSA.—Any XVII.

—Ellas m' han servit tota la vida, puig son profundament certas.

—Quan las hi digué, ¿passava vosté alguna pena?—

—Una de les més grans qu' han flagellat mos dias: precisament acabava de perdre á una filla, la primera qu' havia tingut, en la épo-
ca en que més gust dóna una criatura. M' havia complert los set anys; era xamoseta y aixerida, més vivarratxa qu' un esquirol y la delicia de sa mare. Quan mos ulls més se dalian pera contemplarla; quan ab
sas graciosas travessuras y alegroys infantívols comensava á fer sonri-
senta nostra apenada vida, vingué traydorament la mort á endúrse-
nosla de cop y volta. Mon desconsol fou llavoras inmens: ma esposa y
jo sols sabiam enrahonarnos ab llàgrimas; iera l' primer tros del cor
que se 'ns arrancava y l' perdiam tan sense pensarho! Casual ó pro-
videncialment, vingué á visitarnos l' amich aquell y al contemplar la
desolació de ma pobresa, tocantme per la espatlla, ab veu entristida,
però segura y resolta, 'm digué:—¡Sidro!! á n' aixó, t' hi has d' acos-
tumar!—

Al ser ell fora, havia ja près ma resolució: ma esposa, segons cos-
tum, entre singlots y suspirs, me recordá las gracies de la nena; pe-
ró jo llavoras, ofegant lo dolor en mon pit, li diguí:—¡Mira! d' avuy
en avant, ni en bé, ni en mal, me parlis més de nostra filla: ella, es
al cel ¡ditxosa!... y nosaltres som aquí..., vull dirte que... á n' aixó,
'ns hi havém d' acostumar...—Y com volgués ¡la infelis! ferme algu-
na observació ó impugnar mon manament, vaig prosseguir:—Si Déu
nos l' ha vulguda ¡ben seva era!; ¡Qui nos ha près un fill, nos en do-
nará d' altres!— Desd' aquell jorn, may més parlarem de la nena, y
desd' allavoras també, hé dominat mas penas!—

VII

Aquestas paraulas del senyor Isidro me deixáren com á aturdit: no
sabia capir la existència d' una resolució que ratllava en lo increible;
y com si ell m' endevinés lo pensament, me preguntá:

—¿No faria vosté com jo, si 's trobés en semblants desgracias,
que tandem no conega may?—

—¡Molt me 'n dupto!

—¡No ho crega! L' home es fill de las circunstancias—prossegui—
aixó es... ¡sí! justament l' home obra segons la necessitat l' obliga á
obrar; y en la seva conseqüència, si vosté passés una cosa com aque-
lla, faria lo mateix que jo vaig fer.

—M' esborrona sols lo pensarhi.

—¡Ah! — exclamá 'l senyor Isidro, y com si entengués que li donava jo mon assentiment, continuá: —Hi hagué nn moment en ma vida en que tothom pogué créurem ó me cregué masell... aixó es, sense sentits ni sensibilitat, y no obstant mon cor s' esmicolava aquí dins, dintre del pit als cops vius y redoblats del dolor que m' ha aclaparat més ferestament. Acabava de quedar viudo: havia mort ma estimada espresa, la companyera fidel y amorosa ab la qui tantas penas m' hi havia compartit, sense que minvés may nostre carinyo. Rendit de cos y d' ànima pér los molts dias qu' havia durat sa malaltia, y després d' haverla sostinguda en mos brassos, ahont la retenía péra conservar ab mon calor la seva existencia, disputantla á la mort uns quants segons més, deixi son cadávre tot besant son gelat front sense que ningú me vegés plorar una sola llàgrima; y encomaní á una vehina, que'm feu la caritat de vindre á mon socós, y á la vetlladora, la esglayadora tasca de vestirlo y vigilarlo mèntres jo me retirava á descansar una estona. Però en tan crudels instants ¡qui dorm y qui descansa! Si 'ls ulls s' aclucan y 's tancan los palpèbres rendits pe'l pes de la són, lo esperit desvarieja insomnolent y passan y transcorren y 's contan los minutis con si fosser horas arrancadas á la Eternitat! Hauria donat tot just una capbussada, quan se fixáren sópitas é incertas mas miradas en un desencaixonat rellotje de paret, ansiós com estava de sapiguer lo temps transcorregut: ¡havian passat no més que cinc minutis y jo me creya haver dormit horas y més horas! Durant llur brevetat ¡quàntas cosas somniadas! ¡Quin tortilló més espantós d' esperansas y desventuras s' havia format en lo desert de mon cor! M' aixequi anguniós é instintivament vaig dirigirme al quarto de la morta. Tot estava de la mateixa manera: aque!las donas no havian fet res ni tocat un fil de roba, esglayadas com estavan y esperahidas de pór sense ni atrevirse á móurers' del racó més fosch de la cambra ahont s' arrauliren tremolosas: era que tan bon punt se quedaren solas y en lo mateix instant en que volgueren aproximarse al cadávre, aquest obrí sos envidriats ulls y eixi de sa boca un pahorós ronquit umplintse d' una espessa y negra barrumera. Tot ho comprengui y donant arréu una mirada, vaig dirlashi: —Anéusen y deixáume sol: ja la vestiré jo! — Obehiren aquellas y comensi ma terrible, ma desoladora tasca. No vulla pas sapiquer —m' aná dihent lo senyor Isidro ab veu esmoguda — lo que vaig sufrir en aquells instants de proba: tot mon cos traspuaya de suhor; mos pulmons oprimits respiravan a glopadas; mon cor bategava indòmit, esberlantse en sa presó inexorable; las mans no 'm palpavan, ni

los peus me sostenian, ni hi sentia, ni hi veia; ¡ni sols las llàgrimas pogueren ab llur frescor suavizar la xardor que m' abrusava! Vaig acabarla de vestir solsament d' esma; després arregli lo llit pera depositarhi las despullas mortals del ànima idolatrada qu' acabava de pèdre. Fent un suprém esfors, agafí entre mos brassos lo volgut cadávre... y quan lo sostenia en l' ayre pera anarlo á deixar estés y acondohit... quan mon dolor era més violent que may per lo crítich de ma situació, entrá de sopte la filla que 'm quedava,—noyeta d' uns dotze anys ignoradora encara de la inmensa desgracia, — y sorpresa per lo que veia, llensá un esgarrifós crit de ¡mare meva! cayent aplomada á mos peus. Llavoras jo, saltantme 'ls ulls iuflamats, escanyat pe'l sufriment, transit de desesperació, apretant ab l' un bras lo cadávre pera que no 'm caygués y extenen l' altre envers á ma filla pera aixecarla, ab veu potentia y esferahidora, boig y delirant—¡suig—vaig exclamar—ó sinó, 't mato!—Al sentir lo crit de l' una y del altre, vingueren esverats y ràpits mos convebins del piset d' enfront, enduguentzen en brassos á mà filleta sense dirme á mí una paraula. Deu, indubtablement, los hi sagellá llavoras llurs bocas, puig boig com estava de dolor, hauria medit ab mon cos l' alsária de jla casa, llenantme al espay pe'l balecó que hi havia obert de bat en bat. Després d' aquest fet, que passá per mon damunt com una alenada de malastugansa y d' horror, vaig romàndre per uns quants dias cego. La calaixera, recort de las amorosas esposallas, que tenia en mon pis, reduhit com una esclova de nou, no sabia trobarla; anava pe'ls carrers á las palpantas; travallava d' esma: al fi, recobri la vista sense que ningú, fora Deu, sapigués que l' bagués tingut perduda durant molts dias. Transcorregueren també un munt d' anys sense que ni jo parlés de ma esposa á ma filla, ni 'm remembrés aquesta sa mare: á n' aixó, com en tot, m' hi havia d' acostumar y... vaig acostumarmhi.

VIII

Com se pára en sech un rellotje al rebre una forta sotragada, aixís vaig quedarme jo quan acabá lo senyor Isidro sa trista relació: no 'm cansava de mirármel' de cap á peus, com volguent buscar la explicació del enigma d' aquella existencia quin nérvia era una forsa de voluntat tan inconcebible com ben dissimulada. Notantho ell y atribuhint ma curiositat á un' altra causa, me preguntá sonriguent:

—¿No es veritat que, després d' haverme sentit, extranya que 'm casés novament?—

—Si, en efecte... però...—vaig fer jo, escabullint una resposta categòrica, desitjós ensemeps de sentirli novas curiositats.—

—Donchs jo li esplicaré. Escolti.—Y després de pendre una segona polsada que no 's deycuydá d' oferirme, prossegui:—Mon pare, q. a. c. s., era un home de bé á carta cabal, era d' aquells qu' aborría al mal per instinct y per convicció: en la seva conseqüència. No cal que li diga que la seva paraula valia més qu' una escriptora y que son cor era mellor encara que sa paraula. Morí un son amich, al qui com á germá estimava, deixantli confiada una noya, casi una nena, filla seva, que sens ell debia quedar órsana de tot afecte y de tot amparo en aquest mon. Cumplí, donchs, tan delicat encàrrec fins qu' arrívà també pera mon pare la hora d' empindre 'l viatge cap á la Eternitat. Llavoras me digué:—Mira, Sidro; la herencia que de mí trobarás quan haja mort, se reduheix á mon nom y á l' Angeleta; bén pocas cosas abduas, fill meu, si las miras ab los ulls de la avaricia y del egoisme; molt gran, en cambi, si las consideras com á llegats d' una honra intatxable y d' una amistat incorruptible: á tú doncas, te las corcio, pregante que las conservis com á recorts de ton pare qu' al despedirse de tú pera sempre, te beneheix!—Mil adversas circunstancies m' apartaren de la noya ab la qui havia passat los ditxosissims anys de la infantesa, però sempre, acudia diligent á son socós, ó partia ab ella la única mossada de pá que me quedava. Després de molt temps, se 'm presentá l' Angeleta allà ahont jo era ab llàgrimas als ulls y la vergonya en lo rostre, y sense dirme un mot, se llansá á mos peus, exclamant: —¡Sidro!, perdónam' y sálvam!—Tot ho comprenguí: aquella criatura infelís, havia sigut seduhida per un d' aqueixos homenots, famelichs d' hermosuras é ingnoscencias desamparadas, que 's valen de l' astúcia ó de la infàmia pera desflorar y enganyar á la pobra noya qu' ignora quant trencadissa es en llurs llávis la paraula. Vaig ferla aixecar compadit, y sa ingénua y amarga confessió me trencá lo cor, umplintme d' indignació contra 'l seductor. Llavoras crehuá per mon cervell un pensament què m' esverá y umpli de condol; aquella infelís criatura que á mos peus veya, podia, si jo la desamparava, rodolar rostos avall del crim y de la prostitució; la vegí, per un moment y per ma inflexibilitat, endinsada pera sempre en lo vil fanguer ahont la dóna se converteix en degradat objecte, en cosa mercenaria y despreciable: en aquell instant, lo recort del encàrrec de mon pare, se despertá en mi poderós, inexorable, sagrat; y si bé

la ferida qu' en mon cor havia deixat ma viudesa, encara rajava sang,—¡Aixecat', Angeleta! — li vaig dir prenent una resolució extrema— la meva honra, cubrirà la teva: demà serás ma esposa! — Y així són. en efecte: pochs dias després d' aqueixa escena, mos vehins, plens de bonhumor, me feyan esquellots en la nit de mas segónas esposas.—

— ¿Y duran encara? —

— Per ma fortuna, sí: ma segona muller, que felisment ha sigut xorca, ha sapigut esborrar ab sa conducta ab mí, fins la més petita sombra del recort de sa disculpable baixesa.—

— Y tanta abnegació y tants sacrificis ¿no li han merescut un premi, Sr. Isidro? —

— En l' altre mòn, pót ser y fins l' espero; no axis dels homens, la major part dels quals, si 'ls hi contés ma historia, me pendrian per ximple.—

— Oh, aixó may, senyor Isidro! —

— Res espero, ni confio d' élls per regla general: ab la seva conseqüencia, com de lo d' aquest mon ó tot quan hi ha en ell poch m' importa, ja estaré content que quan arrivin mas derrerries me las deixin acabar en un racó del Hospici.—

— Seria una ignominia.

— No tal: ¿no soch jo un grá de pòls dels altres tants que forman aixó que 'n diuhen l' edifici social?... després ¿qué té més morir en un llit de finas telas y coixins de ploma, que morir en un de pots y banchs, ab galters de palla si tot, al cap y á la fi, es morir? ¿no hauré, per ventura, de donar igualment compte á Déu de mos actes? —

— Si; es cert; però... —

— Però — m' interrumpé sonriguent ab bondat y tendresa lo senyor Isidro — á n' aixó, com á tot, abans m' hi havia d' acostumar: ara,... ja hi estich acostumat.—

JOSEPH MARÍA DEL BOSCH GELABERT.

INTIMAS

¡Quina nit! que la passen tots á l' una
ballant, si volen ¡quina nit, bon Deu,
sota 'l fresch del parral, al clar de lluna,
ma vida, y apropi teu!

Encisat contemplante, ni encertava
á explicarte, amor meva, lo meu goig
y ab los ulls anhelós té preguntava:
«¿que tens, que 'm tornas boig?»

Mes tú fent la distreta mitx somreyas,
anegant la meva ánima en dolsor;
¡prou callavas, mon bék! callant me deyas:
«y tú ¿que hi tens al cor?»

¿Murmuran de nosaltres, reyna hermosa?
¡qué hi fa! no te 'ls ascoltes, déixals dí;
si á n' tú 't fan coqueta y capritxosa,
¿que deuenhen dir de mi?

No ho sé ni se me 'n dona; que no 'ls sento
 remors que de l' enveja fills ne son;
 digam tú que m' estimas y en sabenthó
 ja 's pot enfonzá 'l mon.

Eixa nit t' he somniat, la meva vida,
 ¡somni més dols...!
 dintre 'l bosch y en mos brassos adormida
 y cantant ta hermosura benehida
 los rossinyols.

Ton alé voluptuós jo respirava
 y assedegat
 en la font de ta boca lo cercava.
 Quan mos llabis als teus tantost juntava...
 ¡t' has desperta!

MIQUEL LAPORTA.

PER L' AMICH AUSENT ⁽¹⁾

BRINDIS

Oh bons companys y amichs, alsem la copa
pél bon amich qu' avuy se trova ausent:
ab plor als ulls deixava abir la Europa,
¡potsé ab nosaltres pensa en eix moment!
Lo qu' estimem nosaltres estimava,
no ha hagut pas com ell amich millor,
y en dos partint son cor així 'l donava
per meytat à la patria y al amor.

En l' altar de l' augusta poesía
fèrvit creyent també sé va postrar.
cor generós sentia 'l que escribia
y creya, y esperava en l' endemá.
Quants cops l' habem tingut en nostra taula
per celebrá 'l trions del bon company
y hem sentit sa simpática paraula
sens ombra de falsesa ni d' engany!

(1) Lo dia 11 del passat Maig moria à Cañada de Gomez (América del Sud) lo bon amich que motivà aquest brindis, fet á sa memoria en un dinar de companys. En Joan de Deu Roquer qu' aixls s' anomenava conreava ab ardor y no escás fruyt la poesia catalana y exercia la seva professió de metje ab gran lluhiment. L' autor d' aquests versos confessa al publicarlos ab tant trista oportunitat qu' en Roquer fou per ell lo millor dels amichs y que no hi han llàgrimas suficients pera plorar la perduta de qui tant valia, baixat á la tomba en lo millor de sa joventut.

Companys y amichs per ell alsem la copa,
homenatje rendint á la amistat,
y donga 'l plor qu' en nostres ulls s' agropa
testimoni de nostra llealtat.
Guardemli en nostras festas sa cadira
que ningú ocuparia ab dret millor;
potsé á través de la distancia 'ns mira
y 'ns diu: Gracies amichs, per lo recort

RAMON E. BASSEGODA.

23 de Júliol de 1885.

LA MORT DE LA TARDOR

«A Lydia»

Lo bes ardent del sol que m' enllumena
no escalfa com avans; ja en ta quintana
se veu esgroguehir y caure morta
aqueell esplet de verda pampolada,
que ha amagat per tant temps lo fruyt dolcissim
qu' avuy omple los cups. La tramontana
fugint de la maysó de la congesta
com fera famolenca de carnatge
desenfrenada udola, y arrosegaa
los arbres doblegats á sa alenada,
y 'l firmament enmantellat de boyras
me fa sentir una fredor estranya
que 'm glassa 'l cor y omplena de tristura
la meva tan enmalaltida ànima
que sols tu pots guarir ¡oh Lydia meva!
ab ta boca y los ulls d' enamorada.

De ta maysó ja fuig adolorida
l' aurenela que 'l niu fa dins ta cambra,
y com brodat mantell de rica blonda
creuhan lo firmament las negras alas
de sos fillets que van á Moreria
pera guardar son delicat plomatge
de la pluja que 's filtra dins sos ossos
y de la neu que glassa ses entranyes.

Plorém, plorém, amort ja ha arribat l' hora
 de pendre comiat y d' anyorarnos,
 pensant tant sols en los moments de ditxa
 que nos doná la delitosa ubaga
 de ton verger d' eterna primavera;
 y allá, dintre les cambres perfumades
 de ton palau, guardada com la perla
 en sa conxa riquissima de nacre,
 tal volta passejant tas mans d' ivori
 per las vibrantas cordas de ton arpa
 qu' á ton voler ja canta, riu ó plora,
 recordarás la serra aspre y nevada
 bressol del qu' en tu pensa nit y dia
 cercant debades ta divina imatge.

Plorém, plorém ¡oh Lydia, més hermosa
 qu' un trench d' auba del Maig! ja l' alé 'm manca
 per donarte l' adeu de despedida
 y sento ja en mas venas infiltrarse
 lo dubte mes horrible qu' enderroca
 tots juraments d' amor y tas paraulas.

Lydia de mon amor, si tu m' adoras
 porque m' has de privar d' emmirallarme
 en los teus ulls més bells que lo crepuscol?
 Perque no baig d' aixugar aquellas llàgrimas
 mes tendres que los plors de l' infantesa
 ni recullir tas plàcididas miradas?
 ¡Oh las de mi! qu' en mon febrós deliri
 no veig que la natura está malalta
 y presa d' una trista melangia,
 ni sento la fredor de sa alenada.
 Deu vulga, donchs, que 'ls blats aviat espiguen
 y esclate l' cep en verda pampolada
 qu' en los rosers floreixen las poncellas
 y vinga l' aureneta dins ta cambra
 pera bastir son niu, perque alashoras
 també tu tornarás, ¡oh Lydia aymada!

JOAN DE DEU ROQUER.

Novembre de 1882.

LO NIU DE MÒS AMORS

IDILI

I

Quan la terra á la vista se 'm amaga
De las ombras envolta en la foscor,
Al mitx d' aqueixa solitaria ubaga
Vetlla y sospira enamorat mon cor.

Per tú vetlla, per tú, gentil pastora
Que 'l sol de la estiuada enmorení,
Per tú, verge d' ulls blaus, encisadora,
Que estrafás lo mirar del serafí.

La nit ab sos misteris me convida
A beure del amor lo pur encís,
Que 's filtra com essència benehidá
Per los plechs de mon cor anyoradís.

Mentre la lluna boga fugitiva
Per eix pélach de llum tan melangió
Qu' en l' ànima 'ls recors dolços aviva
Y enlayra més l' enteniment somniós;

¡Oh! mon cor alashoras com daleja,
Y en desitxs y esperansas se consumí
Esperant l' hora bella en que rosseja,
Vers sol-ixent la matinera llum!

Lliscant l' astre de nit entre 'l fullatge
 Broda un' ombra fautàstica, onejant,
 Que 's belluga y remena allá en l' herbatge
 Com l' ombra d' algun núvol rossegant.

Alashoras teixeix ma fantasia
 Mil delitosos somnis é ilusions;
 Per tú, son aquells somnis, bella aymia:
 ¡Quan dolços! més ¡quan fonedissos son!

Quau sento la propenca torrentera
 Qu' esverada pels singles se rebat,
 Hont hi canta la nimfa llaussangera
 Los sentiments d' un cor enamorat;

També sento 'ls afectes desniar-se
 De mon cor, y las llàgrimas ab ells,
 Cercant un altre cor hont derramarse,
 Dos cors qu' enllassarán llurs somnis bells.

Al escoltar com dintre la boscuria
 Sos tendres cants assaja 'l rossinyol,
 També assajo d' amor dolsa canturia
 Per dírtela, ma aymia, al sortí 'l sol.

Y frissós entre tant espero 'l dia
 Per véret apareixer, bell colom;
 Com més mon cor veure la llum ansia,
 Triga la terra més á dar lo tom.

Encara la xaveca solitaria
 Va de lluny sos auguris repetint
 Com ecos de la mort, veu funeraria
 Que en la espessa boscuria va morint.

Encara guspireja la estelada
 Gronxantse peresosa en lo cel blau,
 Encara udols fatídichs la llopada
 Deixa sentir sovint desde l' afrau;

Y ensembs conto las horas d' una á una
Anyorant la primera del matí,
Com anyora 'l viatger lo clar de lluna,
Com anyora lo port náufrech mari.

II

Per fi 't veig apareixer riallera
Coronada del or del sol ixent,
Solta y flotant la rossa cabellera
Los besos suaus del ventijol rebent.

¡Oh! mon cor alashoras s' extasia
Y absorveix ta hermosura mos sentits,
Y demano á las fonts més armonía,
A la prada 'ls perfums més esquisits.

De fit á fit voldria contemplarte,
Si ets somni ó realitat dubtant encar,
Quan desvías ton pas per acostarte
Ton front en l' aigua clara á enmirallar.

Vinch á seure prop teu sobre la molsa
Per parlarte d' amor y anyoramet,
De tú per rebre una mirada dolsa
Ab que bategui 'l cor més fortament.

Ja tú 'm somrius, y jo 't somrich y 't miro,
Y ensembs los ulls se miran parla 'l cor;
D' amors ja 't parlo, y de content deliro
Puig tu m' has contestat ab mots d' amor

Y absent d' un viu afecte en las delicias,
Ni las horas que passan vaig contant;
Sols ne conto 'ls sospirs y las caricias
Ab que 'm vas encisera enamorant.

Y las horas s' escorran bulliciosas,
 Aplegant de las pradas lo perfum,
 Al compás d' armonías magestuosas
 Que vibran en los regnes de la llum.

També brollan paraulas de mos llabis
 Al compás de suavíssim batement,
 Creuhantse ab tas paraulas que com glavis
 Fereixen le meu cor tan dolsament.

Més de sobte 't contemplo capicada,
 La ma als polsoṣ y 'ls ulls fixos en mí,
 Colltorsante com flor inmaculada
 Quan se fon la rosada del matí.

Ben prest me dius jadeu! y ab fonda pena
 Deixas l' ombrá del sálzer remorós,
 Allargant los teus brassos com cadena
 Per estrényer mon pit ja tremolós.

Per fi veig allunyarte entre falgueras
 Que 's inclinan ayrosas fente pas;
 Y, girante, ab paraulas llausangeras,
 Demá, dius, en la font me trovarás.

De llavors cada nit vinch á somiarhi
 Prop la font regalada anyoradís
 Des que troví en eix siti solitari
 Lo niu de mos amors, mon paradís.

JAUME VINYALS Y MONCLÚS.

RONDALLA

OLEU que vos conti, com si no tinguessem res més á fer, aquella rondalla del pi, del bosch, del gegant y las tres germanas d' aquell noy que aná seguir mon pera trovarlas?

Una vegada era un marit y muller, què tenian tres fillas com tres príncipes, y no tenian pera felshi la vida, sino la válua d' una carga de llenya cada dia. Mentre foren petitetas ho passaren de qualsevulla manera mitj despulladas, pero quant deveniren grans no tenian de que vestirlas y resolgueren anar á fer duas cargas, la una pera menjar y l' altra pera vestir. Veus aqui que l' endemá de bon matí, marxà llur pare á buscar llenya al bosch y, no trobava 'l bosch, no hi restava sino un pi tot sol al quin devia tothom respectar y servar. Més vinentlo tantíssim gros, digué: no una sino dues càrregas te 'n faré; y dit aixó pégali cop de destral y, n'hi surt un gran senyor molt ben arreglat qui li diu: Què voliau? Li conta l' estat en que 's trobaven las fillas quasi despulladas, ara que ja comensavan á fer goig. Tot aixó atentment ohit pe'l dit senyor, li diu que hi porti un burro y carregui d' or y plata. Ho fa així mateix, y quan es al pi li surt aquell gran senyor dihentli: Què voliau? Lo pobre diu que ve á carregar. Ell diu: carrega, més li fa la comanda de que al cap de vuyt dias li porti la filla gran: li porta y al portarli ja hi aná ab un cavall, rich com era, y llavors ja dos negres li carregaren d' or y plata, y també li diu que al cap de vuyt dias li portés la mitjana. Li porta l' altra filla, y surt: Què voliau? Li diu, torna á carregar, y quan quasi lo cavall no podia mes, li

diu que al cap de vuyt dias li porti la petita. Li porta al cap de vuyt dias la petita. Ab aixó restaren las tres fillas dintre del pi, y aquell senyor diu á llur pare: Dintre vuyt dias torneu que aquí las trovareu. Passaren los vuyt dias que li semblavan vuyt anys dels més llarchs, y de bon matí quan hi va, ell que no troba ni fillas ni pi. Qué faré, desditxat, ab tan de diner si m' he venut las fillas? Ell y sa muller pregavan tothòra á Jesús y María pera tenirne d' altre y ohiren llurs prechs quan tingueren un noy que mostrá molt aviat una gran vivesa, que de petitet ja lo feren anar á estudi y quan se barallava li deyan los altres noys qu'ell venia de mala sanch, puig que á casa seva s' havian venut á sas germanas. Enutjat ab rahó, puig era sense culpa, ell que diu á son pare: Me deixau anar pe'l mon á veurer si las trovaré? Ay! fill meu! li contesta, ahont vols anar si per tot arreu las hem buscadas y en lloch del mon las havém trovadas; més, s' hi vols anar, veshi. Lo noy que marxa y 's lloga en una casa per porquer y li pre-guntaren que com se deya y ell respondé que Pere Fort, y li digueren: mira, no vagis al bosch que hi ha lo gegant. Lo gegant? donchs allá vaig, diu ell, y se 'n va dret al bosch ab los tocinos. Quan hi es sent una veu que diu: Ah! coquilló de la terra! Si baixo com te menjaré! No bé hagué obit aixó que li deyan sentí caurer de dalt brotsverts y pinyas secas y se li presentá lo gegant qui llavors no volgué menjarsel, sino que se l'endugué y li digué ja á casa seva: A veurer qui menjará més vianda tu ó jo. Si som jo pobre de tú! Lo noy á son entrar vegé un forat en terra al costat de la taula parada y allí mateix posá sa cadira y una volta entaulat, mes vianda hi llensava que no 'n menjava, de modo y de manera que lo gegant se 'n menjá nou plats, tot desbotonantse, y ell deu y encara més menjats n' hauria, si mes n' haguessen portat. Després, com ja era fosch lo feren anar al llit y fermada la porta de la cambra, quan mira á sotá lo llit veu que hi havia ossos. Potser si que aquí se 'ls menjan. Los posa á dins del llit, los ben acotxa y ell que 's jau dessota 'l llit. Al esser á mitja nit truca lo gegant tres truchs á la porta y vejent que no venia ni donava cap resposta, se recordá d' haverli preguntat avans de sopar que com se deya y que li digué que havia per nom Pere Fort. L' endemà matí hi va y li diu: Qué no has sentit res aquesta nit? y lo noy diu: Hi sentit tres cops pero he pensat qu' era una pussa que 'm pessigava; y 'l feu anar á etjegar dihentli: No vagis en aquell camp perque hi ha molt de sanch y vos enfangariau. Molt de sanch? donchs allá vaig, diu ell, y quan fou al camp cometé la malifeta de vendres tots los porchs (par-lant ab perdó) á uns tractants que anavan á fira. Tots los hi vengué á

baix preu menys una truja seca, seca, quina restá sobre del fanch ahont arrengladas bi plantá las cuas dels altres. Vejent lo gegant que no tornavan á casa, ell que se n' hi va. Donchs que fas aquí? Jo vos ho diré, diu lo noy, tots los tocinos se 'n son enfonsats dintre del fanch, menys aquesta truja seca que s'es enfonsada sino de potas. Llavors lo gegant agafa una cúa y un' altra y un' altra estirantlas y llansantlas ab tanta forsa, que totas li seguian com si las cullis de'n terra, y esbufegant li diu: Ves á casa y digas á la mestressa que 't dongui lo magall xich. Corrent lo noy quant hi es diu: Diu qu' hem deu la bossa xica; y la mestressa diu: Digas qu' ell se l'ha enduda; y quant sabedor n' es lo gegant diu: Qué t' he dit? digas á la mestressa que 't dongui lo magall xich; ell que hi va y diu: La bossa grossa; y la mestressa li dona, ell se la fica á la butxaca y arrivat que 's devant del gegant sens lo magall que comanava, posant una cara moltíssim ferotje, diu-li: Véstemen de casa que no te vull veurer mes. Ell replicar volia més no pogué. Fuig y pe'l camí troba tres noys que disputavan per que son pare los havia deixat unas espadenyas, una capa y un sombrero; las espadenyas tenian la virtut de que dihent: espadenyas, per la virtut que Deu vos ha dat que puga saltar y brinar tant com jo vulga, ho feyan; la capa tenia la virtut de fer qu' un se trovés allá hont volgués dihent: per eixa virtut que Deu t' ha donat, jo me voldria trobar á aytal banda; y lo sombrero dihent: sombrero, per la virtut que Deu t' ha donat, que ningú no 'm vegi, ningú no 'i veya. Jo ho arreglaré tot, los diu, correu fins aquell collet y qui arribi primer haurá las espadenyas, qui arribi segon haurá la capa y 'l tercer lo sombrero. A la una, á las dues, á las tres, tots tres noys se posaren á correr qui més podia deixant descuidada llur herencia, y aixó passa á aquell que descuida la seva. Ell quina 'n fá? agafa la capa y diu: Per la virtut que Deu t' ha donat vull trobarme á l' altra banda d'aquell collet; y veus aqui que hi fou ab menys d' un dir Jesús, fugint ab tot. Y marxa. Mes enllá trobo l' ós, l' àliga, lo gànguil y la formiga ab una carrossa, que 's disputavan. Jo ho arreglaré tot, los diu, tu formiga, que no tens casa pera estar té lo cap; tu àliga, que no tens dents, té la ventresca; tu gànguil, que no tens sinó camas, pren las cuixas, y tu l' ós, qu' ho pots roseigar, té las costellas; y marxa. Quant s' allunyava y reconeguts eixos animals del favor que 'ls havia fet, puig es una veritat que reb tart si no dejorn la seva paga aquell qui de bonas obras practica, diuhent: A aquest minyó hem de ferli una dàdiva; y cadascú li doná la llur virtut de transformarse en lo qu' ell n' era, solsament digués: Deu y formiga, Deu y ós, Deu y gànguil, Deu y àliga. Llavors ell pensa: ara que tens aquest vestit y aquestas

dádivas podrás trobar á tas germanas, quinas qui sap ahont son, y posantse la capa diu: Capa, per la virtut que Deu t' ha donat qu' hem puga jo trobar ahont se troba ma germana gran; y dir aixó y trobars' hi tot fou una mateixa cosa. Se trobá en un palau qu' era al altra part del mon y buscanthi á sa germana gran pe'l mitj de còlumnadas de pedras finas y jardins encantats, sentí que eridavan gents blancas y negras: Trahició, trahició. Més ell se posava lo sombrero fins á las orellas y tots li passavan pe'l costat y ningú no l' veia y eixí del palau ab sa germana gran quina no l' coneixia perque no l' havia vist may. Aprés d' aquesta tragué á la mitjana, y aprés la petita. Quant las tingüé totas tres, la gran era casada ab lo Rey dels peixos, l' altra ab lo Rey dels torts y l' altra ab lo Rey dels marrans. Y com anava dihent, veus aquí que torná al bosch del gegant y li diu: Ah! coquilló de la terra! si baixo com te menjaré! Ell que s' posa las espardenyas y diu: Deu y ós; y salta y brinca mentres li dona gust y gana, deixant lo gegant lo posá com un garbell, encara que sense matarlo. Enllitit lo gegant, li van matar set vacas pera ferli caldo y lo noy preguntá al metje si moriria, y lo metje, qu' era molt entés, li feu la resposta que sí, pero que sa mort era molt llunya y diu: al fondo del mar hi ha una penya, dintre de la penya hi ha una caixa de bronso, dintre de la caixa de bronso hi ha una llebra, dintre de la llebra hi ha una coloma y la coloma aportará un ou y aquell ou s' haurá de xafar al front del gegant pera matarlo. Convensut de la necessitat en qu' estava, puig de més á més també podia fer perdrer á qui tant de mal feya, ell que crida al Rey dels peixos, son cunyat, y li prega que li fes anar tots los peixos á traurer la penya que hi havia al fondo de la mar; quant té la penya fora de l' aygua, crida al rey dels marrans, y eixos á cops de cap hi acudiren tots pera tráuren la caixa de bronso. Treta que fou la caixa de bronso, crida al Rey dels torts pera obrirla y fer eixir la llebra; surt la llebra com un follet y llavors ell que s' recorda del gànguil y diu: Deu y gànguil, posantse á correr fins que l' atrapa y l' obra y aixís que surt la coloma se posa á volar al ayre y llavors diu: Deu y àliga; li pren l' ou y lo porta á la dona què cuidava del gegant dihentli, que li havia de xafar aquell ou en lo front, qu' ell marxava á tornar á sas germanas y á restituuir totes las cosas que per l' amor de aquellas robadas havia, més pera estarne més segur y no fiantse de qui li havia donat la bossa grossa de son amo, diu: Deu y formiga; y transformat en formiga muntali faldillas amunt ab aixó que pogué anar á cavall fins á la cambra del gegant y vejé com li xafava l' ou en lo front y, ells se quedaren allá y jo aquí Zy no 'm daren res pe'l camí?

LLORENS DE CABANYES.

Á BLANES

ODA

Á MON BENVOLGUT AMICH, LO ENTUSSIASTA BLANENCH
D. JAUME VILAR Y PASSAPERA.

La nimfa laletana, que un jorn veié ab sorpresa
Las naus de los fhocenses, del horizó sortint,
Las onas escumosas fendir ab lleugeresa
Del Massecó á la rada llurs proas dirigint;

La que ab Feolongo Bacchio, sos fills enviá, ardida,
A morir ó d' Anibal lo pas á deturar;
La que á los fills del Lacio doná *blana* acullida,
Que ab negra felonía després varen pagar;

La que vegé de Romà la ruina consumada,
Sens pena, y sens protesta dels goths l' exércit brau
Al jou de son domini deixarla subjugada:
¡No sent la mort del amo ni patria te l' esclau!

La que, vigor donantli dels goths la nova sava,
En flamas d' amor patri un dia s' arbolá,
Y avans de resignarse á viure d' ells esclava,
De sos casals las runas á los alarbs deixá;

En lo rasser encara del Massecó assentada,
 Conserva per memoria de antichs senyors feudals,
 De Sant Joan la torre, de runas rodejada.
 Y d' un palau vestigis, ab gótichs finestrals.

Encara sos peus mullan las onas joguinosa,
 Encara estén sos brassos, ab joya, cap al mar,
 A son entorn encara, dauradas y flayrosas,
 Las flors de la ginesta cad' any mira badar.

Encara es bella, encara del sol amanyagada,
 Que aymant fidel li envia á dolls, sos resplandors,
 Te á son entorn arbredas, y rechs, y margenadas,
 Alturas conresadas y plans encisadors.

La fresca marinada perfums recull encara
 Vagant entre 'l brancatge del mur espés de pins,
 Que desde 'l rech al Larnium lo Sabanell separa
 De camps que semblan hortas y d' hortas com jardins.

Encara gosas vida; encar mon cor se omplena,
 De goig al contemplarte, encara bons fills tens,
 Que may de tu s' allunyan sense profunda pena:
 Te adoran los que 't voltan, te anyoran los ausents.

Y puig quan de Justicia esclata la llum pura
 Recobra la esperansa lo poble mes oprés,
 Deixóndat' patria meva, y ab més vigor procura
 Entrar á l' ampla via, la via del progrés.

Fes que los fills avensin per ella, que ab fermesa,
 Bregant de la cultura lo brill per escampar,
 Potser logrin un dia, ab pler, de ta grandesa,
 En ámbits mes estesos los fonaments cavar.

Inspirals á tot' hora amor als actes nobles,
 De la moral guiantlos ab los preceptes sans,
 A travallar inclinals, recorda que á los pobles
 Si la virtut ditxosos, la industria los fa grans.

¡Oh patria ben aymada! ¡oh vila encantadora!
Tal com quan de ta historia he repassat los fulls,
De mon fervent carinyo volent darte penyora,
Sento que se m' anegan de llàgrimas los ulls.

Son llàgrimas que vessa la font de ma ternura
Quan ma exaltada pensa l' omplena, fantasiant,
Que pot veure't un dia colmada de ventura,
Qui t' mira de la ruina pel ròst endavallant.

Son com la suau rosada, que alenta, ab sa frescura,
Al cor que la secada del dol te assedegat;
De roses atonyadas son com la flayra pura,
Que escampan quan llurs ansias d' amor han fet esclat.

Llavors la fantasia que vola entussiasmada
De mon desitj en alas pel cel de la ilusió,
De lo que á ser un dia estigas destinada
Ensaja en son deliri á ferne predicció.

Y veu que ja la toca de sombras no cenyexes
Ab que la edat mitjana arrebossá ta fas;
Que carrerons y plassas aixamplas y engrandeixes,
Deixant espedit, ample, al sol y al aire pas;

Que per obrir dressera, cap al avens, porfian
Tos fills, en ta campinya, nombrosas, d' esbelt tall,
Alsantne xemeneyas, que al cel lo sum envian
Del incenser que crema en l' ara del travall;

Que la desgracia amparan, que de saber ansiosos,
Dotant á las escolas honoran als Mentors;
Que los afanys premian dels homes estudiosos,
Y entre' ells troban aplausos y grans imitadors.

Veu com ta bella platja, que avuy al cor contrista,
Que 's plany de la mestrança davant la soletat,
Supera sa importancia, de antany, ab ja may vista,
Notable concurrencia febrosa activitat,

Que mar y terra 't donan á dojo sa riquesa,
 Que pel respecte mutuo tos fills viuen units,
 Y que, entenen que abatre pot tota noble empresa,
 La verinosa enveja no abrigan en llurs pits:

Mes, quan la fantasia detura sa volada,
 De lo ideal s' allunya, davalla, y la fredor
 De la evidencia toca, se sent desalentada;
 Llavors deixa que parli ab llibertat lo cor.

¿Y 'l cor, que podrá dirte joh nimfa laletana!
 Que ab més vigor expressi lo gran amor que 't te?
 ¿Acás la poesia del sentiment no emana?
 ¿Acás lo que diu ella lo cor no ho sent també?

Ho sent, y ho manifesta en forma més concreta,
 Fent vots per ta ventura, ávidament pregant
 Que lo que en son deliri imaginá 'l poeta
 Resulti ser auguri d' un pervenir brillant.

JOSEPH CORTILS Y VIETA.

